

Száz éve halt meg Jánosi Engel Adolf, a Mecsek komlói szénbányászatának megalapozója

A kereskedelmi tőke, mint az ipari tevékenységet megalapozó forrás, a középkor óta követhető az európai gazdaságfejlődésben. Magyarországon is adódnak tipikus vállalkozók, akik ilyen tőkével teremtettek forrást bányavállalatok megalapozására. Engel Adolf 1820. február 6-án Németbolyban született. Szegény sorból emelkedett, sokat tanult, művelt emberré vált. Üzleti érzéke és tehetsége a kereskedelem, a szerzett vagyon birtokában a földek, erdők, majd a múlt századi energiaválság idején a kőszénbányászat felé vezet. Sokoldalú alkotómunkáját az 1878-as párizsi Világkiállításon és számos más európai kiállításon díjakkal ismerték el. 1886-ban I. Ferenc József király nemességét adományozott Engel Adolfnak. Megvalósítója volt a komlói kőszénvagyon feltárásának és művelése kezdeteinek – 1895-ben megnyitotta az Adolf-tárót, majd 1898-ban lemélyítették Komló első függőleges aknáját, melyet feleségéről Anna-aknának neveztek el. Bécsben, 1903-ban hunyt el.

Mi jellemző a vállalkozó Jánosi Engel Adolfra? Jánosi Engel Adolf stratégiai pozíció birtokában – tőke, föld- és erdőtulajdon, bányabirtokok, nagyszámú bérmunkás, jó pénzügyi elgondolások és megvalósítás, a feldolgozási és kereskedelmi kapcsolati kör bővítése következtében – a gazdasági reprodukciós folyamatokban tágabb döntési kompetenciával rendelkezhetett, mint mások. Jánosi Engel Adolf egyaránt betöltötte a tőkés tulajdonos, vállalkozó és a menedzser szerepkörét. Munkája túlnyúlhatott vállalatai színtjén. Befolyásolta a bankárok, földbirtokosok, városi önkormányzatok, országos igazgatási szervek jelentős rétegét is. Jánosi Engel Adolf személyében az a sajátos vállalkozói típus jelent meg, akinek tevékenységét a szaktudása igazolja, döntései individuális autonóm jellegűek, pozíciója nem öröklődik és egy meritokratikus¹ értékrend hordozója. Vállalkozói tevékenységének kedveztek a társadalmi feltételek, a változó gazdasági környezet kihívásai nem kényszerhelyzetekként, hanem új alternatívákként és innovációként jutottak érvényre, megalapozva és fejleszthetővé alakítva vállalkozásai körét. Volt azonban még egy olyan vonása, amely máig érvényes példa lenne a vállalkozók számára. Ez pedig az – ha a „régai vállalkozói stílust” egy mondattal akarjuk jellemezni –, hogy egész gondolkodását és elképzeléseit, valamennyi cselekedetét az élő ember öröme és bánata hatotta át. Munkatársaival való kapcsolata legendásan jó volt, üzletpolitikáját gyakran a ma használatos „üzleti angyal” etikus fogalomhoz kapcsolhatjuk. Alkalmazottai szociális ellátása, egyházakkal való kapcsolata, mecénási volta személyiségének értékét erősítik. Pécsi utódai néhány sikeres vállalkozás mellett koruk kritikáját is elnyerték. Családja már csak részben folytatta a gazdasági részvételt, többen a tengeren túlra kerültek sikeres életpályát befutva, öregbítve a Jánosi Engel életművet.

A kapitalizmust megelőző idők vezéreszméje még nem vesztette el érvényét: „omnium rerum mensura homo” – minden dolog mértéke az ember. Jánosi Engel Adolf vállalkozói magatartása ezt példázza a ma számára. Halála után egyik családtagja, Engel Bayersdorff Erna szobrászművész nő alkotta meg mellszobrát. A változatos sorsú szobor 1991 óta a komlói Múzeumkertben áll. A mecseki szénbányászat hagyományosan a Bányásznapi és a Borbála nap alkalmával emlékezik meg a komlói, ezzel a mecseki szénbányászat egyik alapító jeleséről. A Pécsi Tudományegyetem TTK FEFEL Humán Menedzsment Tanszéke 2003 márciusában felolvasó üléssel emlékezett meg Jánosi Engel Adolfról.

Krisztián Béla

¹ meritokratikus = önerőből szerzett irányító hatalom